

Kulcsár Sándorné Alföldi Gabriella Egy vezető dilemmái

1. Dilemma a dilemmában. Azt a feladatot vállaltam, hogy leírom, vezetőként milyen dilemmák elé állított a roma dolgozók óvodai foglalkoztatása. Elkészültem az írással. Őszintén, minden szépítés nélkül leírtam, milyen kétségek, áloműző töprengések nyomán sikerült döntést hoznom. A döntés, hogy roma dolgozót alkalmazzunk az óvodai csoportokban, vezetői szintű volt, de az alkalmazott személyek kiválasztása a nevelőtestület közös gondolkodása alapján összeállított szempontok szerint történt.

Az írásomat a kutatócsoport néhány tagja is megismerte. Véleményükkel szembesülve elbizonytalanodtam. A dilemmák dilemmákat szültek. Talán túl erősen fogalmaztam? Őszinteségem bántó lehet? A több mint egy évtizede történeteket hogyan értelmezik a mostani dolgozók, volt és jelenlegi vezetők, romák, nem romák? Úgy gondoltam, kontroll véleményt kérek olyan személyektől, akiknek az értékrendjében maximálisan megbízok. Így kaptam visszajelzést családtagjaimtól, egykori munkatársamtól és volt óvodavezetőmtől. Egybehangzóan hitelesnek, őszintének és vállalhatónak ítélték az írásomat, de a beszélgetések során kezdtem érezni, hol a bizonytalanságom forrása. Nem máshol, mint a múlt és a jelen közötti pozitív változásban. Az óvodában egyre több elkötelezett, lelkes, fejlődni, tanulni vágyó roma dolgozót foglalkoztatnak. Az előítéleteken, fájó tapasztalatokon át eljutottunk egy még képlékeny, de az elfogadás, befogadás határozott jeleit mutató folyamathoz. Ez a még sérülékeny folyamat torpanhat meg a minden bántó szándéktól mentes, de mégis esetlegesen félreérthető dilemmáim miatt. Ezért az eredeti írásomon változtattam.

2. Leírtam, hogyan alakult át az évtizedeken át magas szintű pedagógiai munkát végző 3. számú óvoda kizárólag roma gyerekeket fogadó intézménnyé. Írtam a szülők bizalmatlanságáról, a rendszertelen óvodába járásról, rossz munkakörülményekről, a magyarul alig beszélő, rossz szociális körülmények között élő, elhanyagolt gyerekekről. Talán elhallgathattam volna, hogy az így kialakult szegregátumnak számító óvodára a városi beszédben ráragadt a „cigányóvoda” elnevezés. Nem számított a vonzó munkahelyek közé, és azt is leírtam, hogy az itt dolgozókat kimondatlanul ugyan, de másodrendű dolgozónak tekintették. Aki itt dolgozott, ugyanúgy megélte a kirekesztettséget, másságot, mint azok az emberek, akiknek a gyermekeit nevelte, gondozta. Nem hallgatom el, nem szépítem, mert így történt.

Azt azonban el kell ismerni, hogy az egyre inkább megerősödő gyermekvédelemi munka és törvényi változások hatására megemelkedett a rendszeresen óvodába járó roma gyerekek száma. Szükségessé vált a speciális végzettséggel is rendelkező dolgozók alkalmazása. Az ide járó gyerekek nagyobb felkészültséget, nagyobb türelmet, és rendkívül változatos módszertani munkát igényeltek az óvónőktől, a dajkáktól pedig sokkal több odafigyelést, szociális érzékenységet a lényegesen több és nehezebb gondozási munkához. Kiemeltem viszont, hogy ehhez a nehezebb munkához nem járt nagyobb erkölcsi vagy szakmai elismerés. Akkor már a dolgozók többsége elkötelezetten dolgozott azért, hogy a hátrányok és nehézségek ellenére egy

DUI Dzséne – Ketten

nyelvészeti etnográfiai folyóirat

1. évfolyam 2. szám, 2025. január

biztonságot nyújtó, a fejlődést elősegítő, elfogadó légkört teremtsen az ide érkező gyerekeknek. A nehézségek leküzdésében dajkák és óvónők egymást segítve, együtt keresték az utat, így alkotva egy sajátos és erős közösséget. Az elért eredményeknek együtt örültek, és féltékenyen őrködtek fölöttük. Itt tartottunk akkor, amikor alapjaiban változott meg óvodánk működése.

3. 2009-ben fenntartóváltás történt. A Magszter Alapítvány lehetőséget adott a gyermekek és szüleik speciális igényeinek megfelelő pedagógiai, módszertani fejlesztések, programok kidolgozására, megvalósítására. Az óvoda dolgozói bizonyították, hogy itt magas szintű nevelőmunka folyik, és lassan lemosták a „cigányóvoda” bélyegét. Ennek az óvodának lehettem a vezetője 2013-tól.

A Magszter Alapítvány vezetése folyamatosan szorgalmazta, hogy roma dolgozókat vonjunk be a gyerekekkel

kapcsolatos tevékenységekbe, gondozási feladatokba, elláthatnának dajkai munkakört is, persze végzettség hiányában közmunka program keretében. Erről nevelési értekezleteken volt lehetőségünk beszélgetni, de a legtöbb dolgozó mereven elzárkózott. Hogy miért? Mert nagyon erősen hatott közösségünkre a város roma emberekkel kapcsolatos előítélete, a múlt fájó mellőzöttsége, és féltették az elért eredményeinket. A roma dolgozó megbonthatja az eddig jól működő munkahelyi rendszert. Miért? Mert idegen? Mert más? Mert más szociális környezetben él? Mert más nyelven is beszél?

Vezetőként komoly döntéshelyzetbe kerültem. Számtalan kérdés fogalmazódott meg bennem. Hogy érinti majd a régi, képzett, tapasztalt dolgozót, ha a szülők jobban megbíznak a roma dolgozóban? Mi lesz, ha a roma dolgozók jelenléte miatt megromlik a munkahelyi légkör? Van-e bennem annyi tolerancia, hogy az esetleges konfliktusokat igazságosan, békésen oldjam meg? Mi lesz, ha elmennek a régi dolgozók? A gyerekeknek nyugalom, biztonság kell. Az ellenséges környezet az, amiben elvész a munkánk eredménye. Mi legyen a megoldás? Csak a közösen hozott döntés lehet eredményes!

Így aztán a munkaügyi központ listáján szereplő neveket megmutattam a dolgozóknak. Rögtön megindult az információgyűjtés, ki kit ismer, dolgozott-e már valahol a jelölt, mi volt róla a vélemény, stb. Végül kialakult egy újfajta szempontsor: legyen tiszta; legyen fiatal, ha lehet, legyen dajkaképzője, esetleg érettségije; ne legyen az óvodában gyermeke, vagy testvére; ne olyan csoportban legyen, ahol rokonai vannak; más munkahelyen eddig nem volt róla negatív vélemény. Ennek alapján ebben az évben három közmunkás állt munkába, már dajkai munkakörben, közülük egy érettségizett, kettő leinformálhatóan megbízható, de képzetlen. Nekik köszönhető, hogy az óvodai dolgozók körében elindult az elfogadás.

Az igazi áttörés az Esélyteremtő programmal jött. „Anyanyelvi” dajkát alkalmazhattunk. Ettől kezdve a többség kezdte belátni, hogy a roma dolgozó nem hátrány, hanem óriási segítség. Zárásként: a legmeghatóbb élményem az volt, amikor az általunk létrehozott „Hónap dajkája” címet (amit titkos szavazással nyert el minden hónapban egy dajka) egy roma dajka kapta.